

Crna Gora
Regulatorna agencija za energetiku

PREDLOG

**FINANSIJSKI PLAN
ZA 2018. GODINU**

Podgorica, septembar 2017. godine

Na osnovu člana 51 st. 1 i 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16 i 51/17), člana 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14 i 56/14), i člana 12 stav 1 tačka 14 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici održanoj 22. septembra 2017. godine, utvrdio je

FINANSIJSKI PLAN REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2018. GODINU

I UVOD

Predlog Finansijskog plana Regulatorne agencije za energetiku za 2018. godinu, utvrđen je na osnovu člana 51 st. 1 i 2 Zakona o energetici, kojim je propisan način i izvori za obezbjeđenje sredstava za rad Regulatorne agencije za energetiku (u daljem tekstu: Agencija). Finansijski plan Agencije usvaja Skupština Crne Gore u skladu sa Zakonom o energetici i objavljuje se na internet stranici Agencije.

Planiranje i izvršenje budžeta i druga pitanja od značaja za budžet Crne Gore uređeno je Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti koji se primjenjuje i na nezavisna regulatorna tijela. S tim u vezi, članom 32, stav 3 navedenog zakona, propisano je da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i određuje predstavnika nezavisnog regulatornog tijela koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri, dok je stavom 4 istog člana, propisano da predlog finansijskog plana i akt o određivanju predstavnika nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela dostavlja Ministarstvu finansija do 30. septembra tekuće godine.

Agencija je predmetni finansijski plan, za fiskalnu odnosno kalendarsku 2018. godinu, bazirala na godišnjim procjenama primitaka i izdataka po izvorima iz kojih potiču.

Utvrđenim načinom finansiranja Agencije, obezbjeđuje se ostvarivanje statusa Agencije - samostalnost i funkcionalna nezavisnost od državnih organa i energetske subjekata.

U finansijskom planu je iskazan plan prihoda i rashoda Agencije za 2018. godinu koji je utvrđen na osnovu procjene sredstava potrebnih za obavljanje planiranih poslova Agencije iz njene nadležnosti kao i resursa koje je potrebno obezbijediti da bi Agencija mogla efikasno, kvalitetno i blagovremeno da izvršava svoje obaveze.

II PRAVNI STATUS I NADLEŽNOSTI AGENCIJE

Agencija je osnovana Zakonom o energetici iz 2003. godine, kao samostalna, neprofitna organizacija, pravno i funkcionalno nezavisna od državnih organa i energetske subjekata, koja vrši javna ovlaštenja u oblasti energetike. Ovaj status Agencije deklarisan je i u sada važećem Zakonu kojim je znatno ojačana uloga Agencije i proširena nadležnost u regulisanju energetske sektora.

Pored toga, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o energetici ("Službeni list CG", broj 51/17), koji je donijela Skupština Crne Gore u julu 2017. godine, propisano je da Agencija obavlja i druge poslove utvrđene zakonom kojim se uređuju regulisane komunalne djelatnosti. Ovo iz razloga što su Zakonom o komunalnim djelatnostima ("Službeni list CG", broj 55/16), Agenciji povjereni poslovi koji se odnose na regulaciju djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, čime su proširene nadležnosti Agencije, pa je dopunom Zakona o energetici uspostavljena veza između ova dva zakona.

Poslovi koje Agencija u okviru nadležnosti utvrđenih Zakonom o energetici, obavlja su:

- normativna regulacija energetskega sektora;
- nadzor nad radom i poslovanjem energetskega subjekata;
- utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada, i praćenje ostvarenja;
- licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci;
- utvrđivanje i praćenje rada zatvorenog distributivnog sistema;
- realizacija ovlaštenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije;
- stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije;
- priprema kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije;
- rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskega subjekata i rješavanje sporova između energetskega subjekata ili između energetskega subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže;
- izrada godišnjih planova i izvještaja koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore;
- poslovi utvrđeni zakonom kojim se uređuju regulisane komunalne djelatnosti, i
- drugi poslovi u skladu sa zakonom.

Trenutno, ukupan broj zaposlenih u Agenciji je 33, i to predsjednik i dva člana Odbora, koji su profesionalno angažovani, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora, i 28 zaposlenih. Od navedenog broja, 24 lica je zaposleno na neodređeno vrijeme, dok je četvoro zaposleno na određeno vrijeme. Pored ovoga, u Agenciji su i dva lica na stručnom osposobljavanju, angažovana kroz Program za stručno osposobljavanje sa stečenim visokim obrazovanjem za 2017. godinu, sa kojima je Agencija zaključila ugovore na period od devet mjeseci.

Zakonom o komunalnim djelatnostima („Službeni list CG“, broj 55/16), Agencija je određena kao regulatorno tijelo za regulisane komunalne djelatnosti (javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama).

Navedenim zakonom, propisano je da se rad Agencije za obavljanje poslova regulacije komunalnih djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama finansira iz naknade koju plaćaju vršioци regulisanih komunalnih djelatnosti, čiji iznos se utvrđuje posebnim aktom Agencije, uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore.

S tim u vezi, troškovi Agencije za obavljanje poslova utvrđenih Zakonom o komunalnim djelatnostima nijesu sastavni dio Finansijskog plana za 2018. godinu. Sredstva za pokriće navedenih troškova, za 2018. godinu obezbjeđiće se iz Budžeta Crne Gore.

III FINANSIRANJE RADA AGENCIJE

Shodno članu 51 stav 1 Zakona o energetici, sredstva za rad Agencije za obavljanje energetske djelatnosti obezbjeđuju se iz naknada za izdavanje licenci, godišnjih naknada za korišćenje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema i naknada za rješavanje sporova, koje Agencija utvrđuje u skladu sa ovim zakonom.

Visine navedenih naknada određuju se na način da ukupan godišnji iznos od naknada, zajedno sa projekcijom sredstava koja će se prenijeti iz 2017. godine u 2018. godinu, pokrivaju planirane troškove poslovanja utvrđene finansijskim planom.

Naknade za rješavanje sporova Agencija može da prihoduje samo u slučajevima kada rješava sporove u arbitražnom postupku i to od učesnika u sporu.

Članom 51 stav 5 Zakona o energetici propisano je da visinu naknada za izdavanje licenci za obavljanje energetske djelatnosti, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje licenci i godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema Agencija utvrđuje odlukom, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje načina obezbjeđivanja sredstava za rad Agencije ("Službeni list CG", broj 44/16). Shodno stavu 7 navedenog člana, obaveza Agencije je da po isteku poslovne godine, sredstva koja preostanu na računu nakon izmirenja obaveza prenese u narednu godinu, a naknade za narednu godinu srazmjerno umanj.

U 2018. godini Agencija očekuje prihod od naknada za obavljanje sljedećih licenciranih energetske djelatnosti:

- prenos električne energije;
- distribuciju električne energije;
- snabdijevanje električnom energijom;
- proizvodnju električne energije;
- organizovanje i upravljanje tržištem električne energije;
- skladištenje gasa;
- snabdijevanje gasom;
- transport naftnih derivata transportnim sredstvima;
- trgovinu na veliko naftnim derivatima;
- trgovinu na malo naftnim derivatima;
- skladištenje nafte i naftnih derivata;
- transport tečnog naftnog gasa transportnim sredstvima;

kao i od pružanja usluga energetskim subjektima koji će podnijeti zahtjev za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema i njegovo korišćenje, ako je status utvrđen.

U skladu sa članom 3 Metodologije za utvrđivanje načina obezbjeđivanja sredstava za rad Agencije, naknada za obradu zahtjeva za izdavanje licence se utvrđuje u fiksnom iznosu za svaku djelatnost pojedinačno, odnosno vrstu licence, na osnovu složenosti posla,

obima dokumentacije, nivoa angažovanja i vremena potrebnog za postupanje po zahtjevu. Naknada za obradu zahtjeva za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema utvrđuje se u fiksnom iznosu, na osnovu prethodno navedenih kriterijuma. Članom 4 navedene metodologije utvrđeno je da se ukupna godišnja naknada za korišćenje licence i statusa zatvorenog distributivnog sistema raspodjeljuje na subjekte koji obavljaju energetske djelatnosti, uzimajući u obzir:

- neophodno stručno angažovanje i vrijeme koje je Agenciji potrebno za sprovođenje aktivnosti u skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom;
- ukupan godišnji obim djelatnosti licenciranih subjekata u elektroenergetskom sektoru;
- ukupan godišnji obim djelatnosti zatvorenih distributivnih sistema, i
- skladišni kapacitet, broj transportnih sredstava i obim prometa u sektoru nafte i gasa.

Subjekti koji obavljaju djelatnosti u elektroenergetskom sektoru plaćaju dvije trećine, a subjekti koji obavljaju djelatnosti u sektoru nafte i gasa jednu trećinu ukupne godišnje naknade.

Nakon usvajanja Finansijskog plana za 2018. godinu od strane Skupštine Crne Gore, Agencija će posebnom odlukom utvrditi iznose naknada za licence i utvrđivanje statusa, koje će subjekti u energetskom sektoru Crne Gore plaćati u 2018. godini. Odluka o iznosima naknada za licence i utvrđivanje statusa, objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

IV POLAZNE OSNOVE ZA PLANIRANJE ZA 2018. GODINU

Polazna osnova za izradu plana prihoda su procijenjeni rashodi Agencije za 2018. godinu, odnosno iznos sredstava potreban za njihovo pokriće.

Nivo rashoda Agencije za 2018. godinu, procijenjen je na osnovu Plana rada, realizacije finansijskog plana za 2016. godinu i rashoda Agencije ostvarenih u prvih osam mjeseci 2017. godine.

Sagledavanjem Plana rada Agencije utvrđeno je da se u 2018. godini očekuje povećani obim rada usljed povećanja tekućih i obaveze prihvatanja novih poslova, povećanje broja zaposlenih, potreba daljeg usavršavanja zaposlenih, kao i potreba za nedostajućim poslovnim prostorom, što je uzeto u obzir prilikom sačinjavanja Finansijskog plana za 2018. godinu.

V PLANIRANI PRIHODI

Ukupan prihod za 2018. godinu planiran je u iznosu od 1.033.781,00 €, i čine ga:

- prihod od naknada za izdavanje licenci i prihod od naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, u visini od 6.000,00 €,

- prihod od godišnjih naknada za korišćenje izdatih licenci i za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema, u iznosu od 1.017.781,00 €, kao i
- ostali prihodi u visini od 10.000,00 €, koji se odnose na prihode od refundiranja troškova prisustvovanja konferencijama, forumima i radionicama Energetske zajednice i prihod od prodaje službenog vozila. Razlog za prodaju službenog vozila Agencije jeste starost vozila (12 godina) i njegova izraubovanost zbog stalne upotrebe.

Prihod od naknada za licence i status zatvorenog distributivnog sistema je planiran tako da zajedno sa ostalim prihodima i projekcijom sredstava koja će se prenijeti iz 2017. godine u 2018. godinu, pokrije planirane rashode Agencije, i u odnosu na planirani iznos za 2017. godinu manji je za 28,69%. Takođe je i ukupan iznos planiranih prihoda manji za 28,27% od planiranog prihoda za 2017. godinu.

VI PLANIRANI RASHODI

Planirani rashodi Agencije za 2018. godinu, utvrđeni su u ukupnom iznosu od 1.433.781,00€, i sastoje se od: rashoda poslovanja Agencije u iznosu od 1.318.128,02€, rezerve u iznosu od 65.000,00 € i amortizacije osnovnih sredstava Agencije, u iznosu od 50.652,98 €.

Rashodi su, pored osnova navedenih u Poglavlju IV ovog plana, planirani i na osnovu detaljne procjene troškova koji su neophodni za rad Agencije, odnosno ostvarivanje zadataka utvrđenih u Planu rada Agencije za 2018. godinu.

Troškovi materijala, dati u tabelarnom prikazu pod stavkom Rashodi 1, koji obuhvataju nabavku potrošnog kancelarijskog materijala, goriva i električne energije, nabavku stručne literature, časopisa, troškove štampanja i objavljivanja propisa, planirani su u ukupnom iznosu od 30.300,00 € i manji su za 2,26 % u odnosu na plan za 2017. godinu.

Za pokriće troškova zarada, naknada zarada i drugih primanja zajedno sa doprinosima na teret poslodavca, stavka Rashodi 2, planirano je 933.341,65 €.

Plan zarada zaposlenih za 2018. godinu zasnovan je na objektivnoj pretpostavci da će broj zaposlenih u Agenciji koji obavljaju poslove vezane za djelatnosti u energetske sektoru biti 33. Ukupno planirana sredstva za bruto zarade zaposlenih energetske sektoru iznose 796.890,90 €, što sa ostalim naknadama zaposlenih i doprinosima na teret poslodavca iznosi 933.341,65 €.

Kao što je navedeno u predmetnom Planu rada za 2018. godinu, poslovi Agencije su, u skladu sa Zakonom o energetici, prošireni novim obavezama i ovlašćenjima, zbog čega je došlo do promjena u organizacionoj strukturi Agencije, što iziskuje povećanje broja zaposlenih. Ovo se odnosi na izvršavanje redovnih zakonskih obaveza, tj. poslova vezanih za regulaciju gasa, odnosno na izradu svih podzakonskih akata, koji su predviđeni Zakonom o energetici i Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa. Takođe, Agencija je imala u vidu i Implementacionu Regulativu Komisije, broj 1348/2014, o izvještavanju i primjeni člana 8 st. 2 i 6 Regulative EU broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o integritetu i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT), kojom se daje preporuka regulatoru da u cilju implementacije navedene regulative angažuje jedno do dva lica kao dodatni kadar koji će se baviti ovom oblašću.

Planirana sredstva za zarade su, i pored planiranog povećanja broja zaposlenih, za 1,33% manja u odnosu na sredstva planirana za 2017. godinu. U okviru planiranih sredstava za zarade, planirana su i druga primanja koja zaposlenima pripadaju u skladu sa Zakonom o zaradama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Opštim kolektivnim ugovorom i opštim aktima Agencije. Takođe, planirana su i sredstva za eventualnu isplatu otpremnina, pomoći u slučaju smrti člana porodice i dr. Doprinosi na zarade i druga primanja, obračunati su i planirani na način propisan zakonom.

Pri planiranju zarada za 2018. godinu, Agencija je u potpunosti primijenila odredbe Zakona o zaradama u javnom sektoru, koje se odnose na nezavisna regulatorna tijela, odnosno planirala zarade na način kako taj zakon propisuje.

Sredstva za službena putovanja pod stavkom Rashodi 3, planirana su u iznosu od 52.000,00 €. Sredstva su namijenjena za pokriće troškova obaveznog učešća Agencije u pregovorima o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji; učestvovanja predstavnika Agencije na međunarodnim i domaćim stručnim skupovima i seminarima; učešća u radu institucija i radnih grupa u okviru ACER-a, Energetske Zajednice, kao i organizacija čiji je Agencija član ili posmatrač.

Predviđeno je da se dio troškova za službena putovanja pokrije iz priliva sredstava po osnovu refundiranja od strane radnih i drugih skupova u iznosu od 7.000,00 €, tako da trošak za službena putovanja realno iznosi 45.000,00 €. Prihod od refundiranja prikazan je pod stavkom Ostali prihodi u okviru ukupno planiranih prihoda.

Ovakvo prikazivanje rashoda, odnosno prihoda vezanih za službena putovanja u skladu je sa Zakonom o računovodstvu, kao i Međunarodnim računovodstvenim standardima, kojima je propisana obaveza da se posebno prikaže prihod/priliv, što je ovdje iznos od 7.000,00 € i s druge strane trošak/odliv, koji iznosi 52.000,00 €.

Troškovi proizvodnih usluga, pod stavkom Rashodi 4, koji se odnose na usluge telefonskih i internet komunikacija, registracije i održavanje automobila, popravki i održavanja opreme, javnog oglašavanja u štampanim medijima, troškovi plaćanja poštarine i ostalih usluga, planirani su u iznosu od 33.500,00 €, što je za 17,54% veće u odnosu na plan za 2017. godinu. Ovo povećanje odnosi se na povećanje iznosa za troškove održavanja sredstava, u kojima je planiran iznos za adaptaciju radnih prostorija Agencije (krečenje, hoblovanje parketa, popravke vodovodne i elektro instalacije i druge sitne intervencije), koje se koriste od aprila 2006. godine i čija adaptacija se vrši prvi put.

Troškovi neproizvodnih usluga, pod stavkom Rashodi 5, koji se odnose na: plaćanje bankarskih provizija, komunalija i obaveznih premija osiguranja, ostalih nematerijalnih troškova, članarina i troškove organizovanja seminara u cilju edukacije zaposlenih, angažovanja domaćih i ino eksperata i konsultanata koji se bave pitanjima regulacije energetskog sektora, planirani su u iznosu od 80.200,00€, što je u odnosu na iznos utvrđen planom za 2017. godinu, veće za 2,82%. Osnovni razlozi povećanja ovih troškova su: planiranje većih troškova premija osiguranja, planiranje kupovine nedostajućeg poslovnog prostora kao i povećanje broja zaposlenih. Sredstva planirana na ime premija osiguranja odnose se na osiguranje imovine i obavezno osiguranje zaposlenih, kao i dopunsko zdravstveno osiguranje. Imajući u vidu da je članom 69 stav 3 Zakona o zdravstvenom osiguranju („Službeni list CG“, br. 6/16, 2/17 i 22/17) propisano da poslodavci za svoje zaposlene mogu da obezbijede dopunsko zdravstveno osiguranje i o tome zakluče ugovor sa društvom za osiguranje, pored obaveznog zdravstvenog osiguranja Agencija se opredijelila i za dopunsko zdravstveno osiguranje, kako bi

zaposlenima u okviru mjera zaštite obezbijedili i odgovarajuću prevenciju zaštite od bolesti kao i veću sigurnost prilikom ostvarivanja prava na zdravstveno osiguranje.

Pod stavkom Rashodi 6, planirana su sredstva za nabavku novih osnovnih sredstava, u iznosu od 35.900,00 €. Navedena sredstva se odnose na kupovinu tehničke opreme (kompjuteri, štampači, fotokopir aparat i sl.) u iznosu od 16.000,00 €, kupovinu kancelarijskog namještaja (stolovi, stolice i plakari), u iznosu od 5.000,00 €, kako bi se obezbijedila sredstva i uslovi za rad za planirano upošljavanje novih, kao i za redovan rad postojećih zaposlenih. Takođe planirana je i kupovina novog službenog automobila u iznosu od 14.900,00 €, koji je potreban za sprovođenje kontrola energetske subjektata, čiji su objekti locirani na čitavoj teritoriji Crne Gore (male hidroelektrane, benzinske stanice, skladišni kapaciteti naftnih derivata...), a koje se vrše svake godine u kontinuitetu.

Sredstva namijenjena za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, stavka Rashodi 7, planirana su u skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Regulatornoj agenciji za energetiku, po kome se na bruto iznos zarada zaposlenih izdvaja 5,5%, što primijenjeno na planirane bruto zarade iznosi 45.736,28 €.

Pod stavkom Rashodi 8, planirana su sredstva za zakup ili kupovinu nedostajućeg poslovnog prostora i time stvaranje potrebnih uslova za rad zaposlenih, u iznosu od 25.000,00€ što je jednako iznosu planiranom za 2017. godinu. Napominjemo da su ova sredstva predviđana i odobravana od strane Skupštine Crne Gore u kontinuitetu počev od 2013. godine. Kako Agencija nije u prethodnom periodu našla adekvatan poslovni prostor, to je odobrena sredstava koristila za zakup.

Stavka Rashodi 9, planirana u iznosu od 10.000,00 €, predstavlja trošak vezan za procjenu vrijednosti osnovnih sredstava koja se koriste za obavljanje regulisanih djelatnosti prenosa i distribucije električne energije, koja obaveza je utvrđena Zakonom o energetici. Vrijednost osnovnih sredstava utiče na utvrđivanje kapitalnih troškova - povrata na sredstva i amortizacije koji se direktno transponuju u cijene za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije. Zakonom je utvrđena mogućnost Agencije da angažovanjem nezavisnog procjenitelja izvrši kontrolu, odnosno utvrdi strukturu i vrijednost osnovnih sredstava kojima energetski subjekat obavlja djelatnost za koju Agencija odobrava cijene.

Stavkom Rashodi 10, u skladu sa članom 38 Zakona, planirana su sredstva za naknadu zarade članu Odbora Agencije po isteku mandata, za svih dvanaest mjeseci u narednoj godini, u visini zarade iz mjeseca koji prethodi mjesecu u kojem će doći do prestanka funkcije, uz usklađivanje zarade za obavljanje iste funkcije u Agenciji.

Pod stavkom Rashodi 11 planirana su sredstva u iznosu od 10.000,00 €, za realizaciju Projekata koji se odnose na regulisanje prirodnog gasa i implementaciju Uredbe 1227/2011 (REMIT).

Pod stavkom Rashodi 12 planirana su sredstva za kupovinu softverske aplikacije za registar garancije porijekla za energiju iz obnovljivih izvora električne energije.

Zakonska obaveza Agencije je da izdaje garancije porijekla proizvođačima električne energije ili toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje, čiji je cilj potvrđivanje kupcima da je određena količina električne energije proizvedena iz obnovljivih izvora energije ili visokoefikasne kogeneracije. Takođe, Zakonom o energetici je, propisano da Agencija vodi registar izdatih garancija porijekla, koji sadrži sve podatke vezane za

izdavanje, prenošenje i povlačenje garancija porijekla. Za izvršavanje ove zakonske obaveze, a zbog obimnosti podataka i složenosti procesa, neophodno je korišćenje softverske aplikacije. Pored toga, potrebno je omogućiti i cirkulisanje garancija porijekla i povezanost sa nadležnim institucijama evropskih zemalja, zbog čega je neophodna nabavka kvalitetnog softvera.

Kako su za nabavku softverske aplikacije neophodna sredstva reda veličine 100.000,00 €, opredjeljenje Agencije je da na već postojećem računu na kojem se nalaze sredstva prikupljena u prethodne tri godine, odvaja sredstva u iznosu od po 20.000,00 € godišnje, do momenta stvaranja uslova da se ista kupi.

Pod stavkom Rashodi 13 planirana su sredstva za treninge i obuke zaposlenih u Agenciji vezano za izradu podzakonske regulative za oblast gasa, u skladu sa već započetim projektima, odnosno planovima. Iz ovog razloga su za ove namjene planirana sredstva u iznosu od 5.000,00 €, koliko je bilo predviđeno i Finansijskim planom za 2017. godinu.

Pod stavkom Rashodi 14 planirana su sredstva za organizaciju međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije u Crnoj Gori u iznosu od 2.500,00 € čiji je cilj jačanje komunikacije sa drugim međunarodnim organizacijama.

Rezerva je planirana u iznosu od 65.000,00 €, koji je neophodan da obezbijedi finansiranje jednomjesečnog rada Agencije u 2019. godini tj. do početka obezbijeđivanja sredstava od naknada za licence za 2019. godinu i pokrivanja neplaniranih rashoda. U slučaju da se ova sredstva ne iskoriste za navedene svrhe, za iznos istih, Agencija će umanjiti visinu naknada za korišćenje licenci za 2020. godinu.

Agencija u 2018. godini, pored već navedenih sredstava, po preporuci revizora, planira i sredstva amortizacije osnovnih sredstava, u iznosu od 50.652,98 €.

Planirana sredstva za rad Agencije u 2018. godini, bez dodate amortizacije osnovnih sredstava, iznose 1.383.128,02 €, što je za 1,38% manje u odnosu na iznos planiranih sredstava za 2017. godinu. Ukupno planirana sredstva sa amortizacijom osnovnih sredstava iznose 1.433.781,00 €, što je u odnosu na planirana sredstva za 2017. godinu manje za 0,52%.

VII TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH PRIHODA I RASHODA AGENCIJE U 2018. GODINI

Planirani prihodi i rashodi Agencije za 2018. godinu utvrđuju se u sljedećim iznosima:

	OPIS	Iznos (€)
	PRIHODI	
	Prihodi od naknada za koriscenje licenci	1.017.781,00
	Prihodi od zahtjeva za izdavanje licenci	6.000,00
	Ostali prihodi	10.000,00
I	UKUPNI PRIHODI	1.033.781,00
	Sredstva prenesena iz prethodnih perioda	400.000,00
I.I	UKUPNO PRIHODI I SREDSTVA IZ PRETHODNOG PERIODA	1.433.781,00

	RASHODI	
1	Troškovi materijala	30.300,00
	Troškovi materijala	9.000,00
	Troškovi strucne literature	6.500,00
	Troškovi štampanja propisa	5.000,00
	Troškovi elektricne energije i goriva	9.800,00
2	Bruto zarade, naknade zarada i dr. primanja zaposlenih	933.341,65
	Bruto zarade	796.890,86
	Troškovi bruto naknade i drugih primanja	34.677,94
	Doprinosi na teret poslodavca	101.772,85
3	Troškovi službenih putovanja	52.000,00
4	Troškovi proizvodnih usluga	33.500,00
	Troškovi komunikacija	12.500,00
	Troškovi održavanja sredstava	15.500,00
	Troškovi poštanskih usluga	3.500,00
	Troškovi oglašavanja	2.000,00
5	Troškovi neproizvodnih usluga	80.200,00
	Troškovi ugovora o djelu i konsultantskih usluga	30.000,00
	Troškovi komunalija	1.500,00
	Troškovi provizija	3.200,00
	Premije osiguranja	8.500,00
	Troškovi seminara, članarina i radionica	19.000,00
	Ostali troškovi	18.000,00
6	Nabavka osnovnih sredstava	35.900,00
7	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	45.736,28
8	Troškovi zakupa odnosno kupovine poslovnog prostora	25.000,00
9	Angazovanje vještaka, procjena i ocjena imovine energetskih subjekata	10.000,00
10	Rezervisanja za istek mandata člana Odbora Agencije	34.650,09
11	Troškovi projekata, podzakonskih akata i njihove implementacije	10.000,00
12	Softver za izdavanje garancije porijekla i licenciranje povlašćenih proizvođača	20.000,00
13	Trening i obuka kadrova za gas	5.000,00
14	Organizacija međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije	2.500,00
II	RASHODI POSLOVANJA AGENCIJA (SUMA: 1-14)	1.318.128,02
III	REZERVA	65.000,00
IV	UKUPNO (II+III)	1.383.128,02
V	Amortizacija osnovnih sredstava	50.652,98
VI	UKUPNO (IV+V)	1.433.781,00

VIII REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA

Za realizaciju Finansijskog plana za 2018. godinu, odgovoran je Izvršni direktor Agencije koji kvartalno izvještava Odbor Agencije o njegovom ostvarenju.

Raspored sredstava po ovom planu vršiće se u skladu sa opštim aktima, donijetim odlukama, programima i planovima rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Agencija u skladu sa zakonom, u cilju ostvarivanja nadležnosti i funkcije koja joj je povjerena.

Imajući u vidu da je članom 51 stav 3 Zakona utvrđeno pravo Agencije da samostalno raspolaže sredstvima utvrđenim, odnosno usvojenim finansijskim planom, Agencija može prilikom raspoređivanja sredstava koja su utvrđena ovim planom vršiti njihovu prenamjenu.

IX ZAVRŠNA ODREDBA

Predlog finansijskog plana za 2018. godinu dostavlja se Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje.

Broj: 17/2770-3

Podgorica, 22. septembar 2017. godine

**Predsjednik Odbora,
Branislav Prelević, s.r.**

Crna Gora
Regulatorna agencija za energetiku

PLAN RADA
ZA 2018. GODINU

Podgorica, septembar 2017. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2018. GODINI	3
2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije	3
2.1.1. <i>Elektroenergetski sektor</i>	3
2.1.2. <i>Sektor gasa</i>	4
2.1.3. <i>Sektor za regulisane komunalne djelatnosti</i>	4
2.1.4. <i>Donošenje internih opštih akata Agencije</i>	5
2.2. Tekuće obaveze	5
2.2.1. <i>Nadzor nad radom energetskih subjekata</i>	5
2.2.2. <i>Nadzor nad vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti</i>	16
2.2.3. <i>Izrada godišnjih izvještaja i planova</i>	17
2.2.4. <i>Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama sa kojima Agencija raspolaže</i>	17
3. ORGANIZACIONO, KADROVSKO I INSTITUCIONALNO JAČANJE AGENCIJE ...	18
4. SARADNJA AGENCIJE SA DRŽAVNIM ORGANIMA, REGULATORNIM TIJELIMA IZ OKRUŽENJA I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA ČIJI JE ČLAN ILI SA KOJIMA IMA ZAJEDNIČKE PRAVCE AKTIVNOSTI	19
4.1. Saradnja u okviru Crne Gore	19
4.2. Međunarodna saradnja	20
5. REALIZACIJA PLANA RADA	21

Na osnovu člana 12 stav 1 tačka 13 i člana 22 stav 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), a u vezi sa članom 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14 i 56/14), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici održanoj 22. septembra 2017. godine, usvojio je

P L A N R A D A

REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU

ZA 2018. GODINU

1. UVOD

Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, član 32 st. 3 i 4, propisuje da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i predstavnika koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri, a član 12 stav 1 tačka 13 Statuta Regulatorne agencije za energetiku, da Odbor Agencije utvrđuje predlog finansijskog plana i usvaja plan rada za narednu kalendarsku godinu.

Imajući u vidu navedenu odredbu Statuta Regulatorne agencije za energetiku ovaj plan rada utvrđen je kao poseban dokument.

Poslovi Agencije koji čine njenu nadležnost utvrđeni su Zakonom o energetici („Službeni list CG“, br. 15/16 i 51/17), za oblast električne energije i gasa, Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije („Službeni list CG“, broj 42/16) i Zakonom o komunalnim djelatnostima („Službeni list CGore“, broj 55/16). U skladu sa članom 27 Zakona o energetici, poslove utvrđene Agencija obavlja kao samostalna, neprofitna organizacija, pravno i funkcionalno nezavisna od državnih organa i energetske subjekata. U skladu sa članom 47 Zakona o komunalnim djelatnostima, regulatorno tijelo za regulaciju djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanje komunalnim otpadnim vodama je Regulatorna agencija za energetiku (u daljem tekstu: Agencija).

Plan rada sadrži pregled i opis aktivnosti koje Agencija treba da sprovede u 2018. godini, i koje se odnose na sljedeće: izradu podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije propisanih zakonom; utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada za subjekte koji obavljaju regulisane djelatnosti i praćenje ostvarenja; organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije i saradnju sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član. U sklopu tekućih poslova, rad Agencije se odnosi na: nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata; licenciranje subjekata i kontrolu poštovanja uslova iz licenci; nadzor i primjenu minimalnih standarda kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom; nadzor nad primjenom regulatornog računovodstva; realizaciju ovlaštenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije; stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije; snabdijevanje na tržištu električne energije; rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetske subjekata i rješavanje sporova između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže; izradu godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore; postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, analizu i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije; obavljanje poslova javnih nabavki.

S obzirom da se navedenim zakonima značajno proširuje obim poslova i da se utvrđuju nove oblasti rada, potrebno je izvršiti kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije. Neophodno je nastaviti i sa stručnim usavršavanjem zaposlenih, uz kontinuirano učešće i saradnju Agencije sa institucijama na nacionalnom i međunarodnom nivou.

2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2018. GODINI

2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge

Normativnu aktivnost Agencije čini donošenje opštih akata u izvršenju zakona koji uređuju njene nadležnosti. Takođe, kao normativna aktivnost se može smatrati aktivnost Agencije na odobravanju ili davanju saglasnosti na opšta akta subjekata koje reguliše, koja obuhvata analizu dostavljenih akata, davanje primjedbi, sugestija i komentara, ocjenu njihove usklađenosti sa zakonom, što sve zahtijeva značajnu angažovanost zaposlenih, kao i odgovornost Agencije za odobrena akta.

2.1.1. Elektroenergetski sektor

Agencija je do dana sačinjavanja ovog plana donijela sve akte iz svoje nadležnosti utvrđene Zakonom o energetici.

Pored toga, većina podzakonskih akata koje su energetske subjekti bili dužni da utvrde i dostave Agenciji na odobravanje i davanje saglasnosti, su odobreni od strane Agencije.

U završnoj fazi izrade su Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije i Metodologija za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosni sistem električne energije, koje Operator prenosnog sistema utvrđuje i dostavlja Agenciji na odobravanje, kao i Cjenovnik za pružanje usluga evidentiranja bilateralnih ugovora, kojeg utvrđuje i dostavlja Agenciji na odobravanje Operator tržišta električne energije, pa je za očekivati da navedeni akti budu usvojeni do kraja 2017. godine.

Ostaje obaveza snabdjevača električne energije da utvrde i dostave Agenciji na odobravanje pravila za odlučivanje po prigovorima kupaca priključenih na distributivni sistem.

Ako neki od navedenih akata ne budu dostavljeni ili ne budu odobreni od strane Agencije do kraja 2017. godine, ta aktivnost će se prenijeti u 2018. godinu.

U 2018. godini se očekuje da će operator prenosnog i operator distributivnog sistema dostaviti na davanje saglasnosti desetogodišnje planove razvoja prenosnog i distributivnog sistema, kao i ažurirane investicione planove. Takođe, postoji obaveza operatora da izrade trogodišnje programe otkupa infrastrukture koja je u vlasništvu korisnika sistema, kao sastavni dio razvojnog, odnosno investicionog plana. Početkom septembra, oba operatora su podnijela zahtjev za odobravanje programa otkupa infrastrukture, pa se očekuje njihovo odobravanje do kraja 2017. godine. Obaveza Agencije je da u 2018. godini prati realizaciju ovih programa, posebno sa aspekta uticaja na regulatorni prihod, odnosno cijene mrežnih usluga.

Polazeći od navedenog, može se izvesti zaključak da će u 2018. godini normativna aktivnost Agencije u energetsom sektoru pretežno biti usmjerena na praćenje primjene i poštovanja donijetih podzakonskih akata, te ako se ukaže potreba, vršenje izmjena i dopuna ovih akata.

2.1.2. Sektor gasa

Zakonom o energetici je utvrđena obaveza Agencije da metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora prenosnog sistema i operatora distributivnog sistema, te cijena, rokova i uslova za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema gasa, kao i druga akta kojima se reguliše sektor gasa, donese prije puštanja u rad odgovarajuće infrastrukture. Iako je neizvjestan rok izgradnje i stavljanje u funkciju predmetne infrastrukture, Agencija će rad na izradi ovih akata započeti već u 2018. godini, jer su za tu svrhu, kroz realizaciju međunarodnih projekata, obezbijeđene konsultantske usluge preko Ministarstva ekonomije.

Rok za izradu akata od strane konsultanta je kraj 2017. godine, sa mogućim produženjem roka do polovine 2018. godine, do kada i traje projekat u okviru kojeg je konsultant angažovan.

Nedostatak iskustva u oblasti regulacije gasa zahtijeva edukaciju zaposlenih Agencije kroz aktivnije učešće na svim događajima koji prate ovu tematiku, a u cilju sticanja znanja i prikupljanju iskustava zemalja koje imaju razvijeno tržište gasa.

2.1.3. Sektor za regulisane komunalne djelatnosti

Zakonom o komunalnim djelatnostima, Agencija je utvrđena kao regulatorno tijelo za regulisane komunalne djelatnosti i to: javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama.

U cilju izvršenja utvrđenih obaveza za donošenje podzakonskih akata za sprovođenje Zakona o komunalnim djelatnostima, koje se odnose na regulisane komunalne djelatnosti, i stvaranja pravnih pretpostavki za obezbjeđenje regulatornog okvira za utvrđivanje cijena regulisanih komunalnih usluga, davanje saglasnosti na utvrđene cijene u postupku utvrđivanja usklađenosti predloženih cijena sa metodologijom za njihovo utvrđivanje, kao i procesa izdavanja licenci za rad vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti, Agencija, u periodu na koji se ovaj plan rada odnosi, planira da donese:

- *Pravila o minimumu kvaliteta i obimu poslova za obavljanje regulisane komunalne djelatnosti (javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama);*
- *Pravila o tehničkim uslovima za komunalnu infrastrukturu, opremu i sredstva koji se koriste za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti;*
- *Pravila o načinu izdavanja, mijenjanja i oduzimanja licenci za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti;*
- *Pravila o određivanju indikatora, metodologiji obrade i načinu dostavljanja podataka (benčmarking);*

- *Metodologiju za određivanje cijene regulisane komunalne usluge, odnosno komunalnog proizvoda;*
- *Pravila o iznosu naknade koju plaćaju vršioци regulisanih komunalnih djelatnosti.*

2.1.4. Donošenje internih opštih akata Agencije

Jedan od uslova za uredno i kvalitetno obavljanje poslova, realizaciju planiranih aktivnosti i poboljšanje efikasnosti rada Agencije, jeste postojanje odgovarajuće interne normative. Iz tog razloga obaveza je Agencije da sagledava potrebu za izmjenama postojećih ili donošenje novih internih opštih akata i time obezbijedi kvalitetno sprovođenje ovog plana.

U skladu sa Statutom, Odbor Agencije donio je opšta akta o: unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, zaradama i naknadama putnih i drugih troškova zaposlenih i poslovnik o svom radu. Preostaje obaveza donošenja odnosno usklađivanja sa Statutom ostalih opštih akata i to o: radnim odnosima i disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti, kodeksu ponašanja zaposlenih, poslovnoj tajni, kancelarijskom poslovanju i arhivskoj građi, obavljanju finansijskih i računovodstvenih poslova i rješavanju stambenih pitanja.

Ako neki od navedenih akata ne budu donijeti do kraja 2017. godine, ta aktivnost će se prenijeti u 2018. godinu.

2.2. Tekuće obaveze

2.2.1. Nadzor nad radom energetske subjekata

Kontrola subjekata iz energetske sektora vrši se na osnovu kvartalnih planova rada Agencije, u izvršenju obaveza utvrđenih Zakonom o energetici i podzakonskim aktima, kao i u cilju rješavanja konkretnih problema u radu energetske subjekata. Kontrole se vrše u sjedištima subjekata, kao i obilascima energetske objekata.

Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetske subjekata u odnosu na:

2.2.1.1. Ispunjavanje uslova utvrđenih licencom

Zakonom o energetici propisano je da se energetske djelatnosti mogu obavljati na osnovu licence koju izdaje Agencija. Licence izdate po ranijim i važećem Zakonu o energetici važe do isteka roka na koji su izdate. Uvidom u registar licenci, koji Agencija vodi i redovno ažurira, utvrđeno je da u 2018. godini u sektoru nafte i gasa ističe 16 licenci. Pored aktivnosti na izdavanju licenci ovim subjektima, očekuju se i zahtjevi novih kao i izmjene ili oduzimanje postojećih licenci.

Što se tiče subjekata u elektroenergetskom sektoru, u 2018. godini može se očekivati izdavanje licenci za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom i licenci za proizvodnju električne energije. Tokom 2016. i 2017. godine izdate su četiri licence za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom, a s obzirom da su stvorene normative i institucionalne pretpostavke za dalji razvoj maloprodajnog tržišta, i u 2018. godini se može očekivati pojava novih snabdjevača. S obzirom na sve veći broj zahtjeva za izgradnju proizvodnih objekata koji koriste obnovljive izvore energije,

očekuje se da će se u 2018. godini pojaviti veći broj proizvođača čije snage proizvodnih objekata prevazilaze 1MW, sa zahtjevom za izdavanje licenci.

U okviru nadzora nad radom i poslovanjem energetske subjekata, Agencija će i u 2018. godini nastaviti sa vršenjem kontrole ispunjavanja i poštovanja uslova iz Zakona o energetici i licenci, i u slučaju neispunjavanja uslova, preduzimati propisane mjere. U cilju sprovođenja navedenih kontrola, Agencija će početkom godine donijeti Program kontrola energetske subjekata. Pored redovnih kontrola obuhvaćenih programom, po potrebi će se vršiti i vanredne kontrole. O sprovedenoj kontroli sačinjava se izvještaj dok pregled nalaza iz sprovedenih kontrola na godišnjem nivou predstavlja integralni dio izvještaja o stanju energetske sektora.

2.2.1.2. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema

Zakonom o energetici je utvrđen novi model distributivnog sistema - zatvoreni distributivni sistem električne energije. U skladu sa zakonskom obavezom Agencija je donijela Pravila za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije.

U 2017. godini utvrđen je status zatvorenog distributivnog sistema za distributivni sistem u vlasništvu DOO PM POWER, Tivat, preko kojeg se distribuira električna energija na području nautičko-turističkog kompleksa Porto Montenegro u Tivtu, pri čemu je za operatora sistema određen DOO PM POWER.

Trenutno je u postupku utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema za DOO UNIPROM Nikšić, za postrojenja i objekte koji su povezani na energetske sistem Kombinata aluminijuma Podgorica

S obzirom da u Crnoj Gori postoji značajan broj poslovno – tehničkih sistema (trgovinski centri, turistički kompleksi, proizvodni kompleksi, i sl.) koji posjeduju elektroenergetsku infrastrukturu preko koje se distribuira električna energija za njihove potrebe, kao i druge korisnike na ograničenom geografskom području, očekuje se da će u 2018. godini biti podniet veći broj zahtjeva za utvrđivanje ovog statusa.

2.2.1.3. Sertifikaciju operatora prenosnog sistema

Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa propisano je da prekogranični prenos električne energije može da obavlja jedino operator prenosnog sistema koji je sertifikovan, ima uspostavljen sistem međunarodne saradnje i obezbjeđuje uslove za rad u elektroenergetskoj interkonekciji.

Zakonom o energetici je propisano da Agencija može izdati sertifikat operatoru prenosnog sistema električne energije koji, pored posjedovanja licence za obavljanje djelatnosti prenosa, ispunjava i uslove u pogledu razdvajanja i nezavisnosti, uslove finansijske, materijalne, tehničke i kadrovske opremljenosti.

Postupak sertifikacije može pokrenuti operator prenosnog sistema zahtjevom, Agencija po službenoj dužnosti ako operator ne podnese zahtjev ili organ Energetske zajednice, što ukazuje na poseban značaj i obaveznost sprovođenja ovog postupka.

Pravila o sertifikaciji operatora prenosnog sistema Agencija je utvrdila u julu 2016. godine. Donošenjem ovog akta i utvrđivanjem dokumentacije na osnovu koje se cijeni

ispunjenost uslova za izdavanje sertifikata, stvoreni su uslovi da operator prenosnog sistema podnese zahtjev.

Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica je zahtjev za pokretanje postupka sertifikacije operatora prenosnog sistema dostavio Agenciji u junu 2017. godine. Do dana sačinjavanja ovog plana nije dostavljena sva neophodna dokumentacija. Imajući u vidu da sam postupak analize dokumentacije i izrade nacrtu odluke od strane Agencije, treba da bude završen u roku od četiri mjeseca od dana pokretanja postupka, odnosno dostavljanja potrebne dokumentacije, nakon čega se odluka Agencije dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice, na davanje mišljenja, za očekivati je da se ova aktivnost Agencije završi do kraja 2017. godine.

Agencija će u postupku donošenja odluke po navedenom zahtjevu nastojati da realizuje sve neophodne aktivnosti kako bi se kriterijumi utvrđeni evropskim zakonodavstvom, koji su prihvaćeni u našoj legislativi, zadovoljili i, u konačnom, dobili pozitivan stav od strane Sekretarijata Energetske zajednice.

Nakon izdavanja sertifikata, Agencija će imati stalnu obavezu vršenja kontrole ispunjavanja Zakonom o energetici utvrđenih uslova nezavisnosti sertifikovanog operatora prenosnog sistema.

2.2.1.4. Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada i praćenje ostvarenja

Jedna od ključnih aktivnosti Agencije je utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada za električnu energiju za regulisane energetske subjekte, kako je predviđeno Zakonom o energetici, i to:

- Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema i cijene korišćenja prenosnog i distributivnog sistema električne energije;
- Utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, i
- Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta.

Cijene i naknade za električnu energiju koje se primjenjuju u periodu 2017-2019. godina, utvrđene su na osnovu metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za operatora prenosnog sistema, operatora distributivnog sistema i operatora tržišta, kao i za pomoćne usluge i usluge balansiranja, koje je Agencija donijela jula 2016. godine. Agencija je utvrdila i pravila za korekcije cijena, kojima se utvrđuju elementi za korekciju regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa, tokom perioda važenja ili za naredni regulatorni period.

Posebnom odlukom, a u skladu sa navedenim metodologijama za prenos i distribuciju, utvrđeno je trogodišnje trajanje regulatornog perioda, koji je počeo 1. januara 2017. godine.

U 2018. godini Agencija će kroz redovne kontrole pratiti realizaciju investicionih planova, kao i ostvarenje energetske i ekonomske veličine, na osnovu kojih je utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod, cijene i naknade i ukoliko se ispuni Zakonom o energetici propisan uslov, vršiti korekcije pojedinih veličina tokom ili na kraju regulatorne godine. U slučaju neispunjenja uslova iz Zakona o energetici, rezultati analiza ostvarenja svih

parametara koji su predmet korekcija, biće uzeti u obzir pri utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda za naredni regulatorni period. Praćenje ostvarenja odobrenih veličina Agencija će vršiti stalnim nadzorom nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, bilo neposrednom kontrolom ili kontrolom dostavljene dokumentacije i izvještaja, kako bi, u skladu sa navedenim propisima, pravovremeno reagovala na promjenu fizičkih i finansijskih pokazatelja poslovanja subjekata.

U skladu sa Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije, regulatorno dozvoljeni prihod i naknada se utvrđuju za jednu kalendarsku godinu. Agencija će u 2018. godini utvrditi regulatorno dozvoljeni prihod i naknadu operatoru tržišta električne energije za 2019. godinu.

Kako bi se obezbijedilo da postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena od strane Agencije, bude efikasniji i jednostavniji za sprovođenje, uz postojanje potrebnih podataka o troškovima i prihodima subjekata na jednom mjestu, i kako bi se istovremeno energetskim subjektima pružila podrška u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, Agencija je u julu 2016. godine utvrdila Regulatorni kontni plan sa Uputstvom za njegovu primjenu, koji je zasnovan na principima utvrđenim metodologijama.

Regulatorni kontni plan utvrđen je kao dodatak na postojeći Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Službeni list CG", broj 5/11). Regulatorni kontni plan sastoji se od posebnih računa, koji predstavljaju neophodan okvir za izračunavanje ukupnih opravdanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva, kao i razlike u odnosu na utvrđene i ostvarene prihode i troškove, kao što je propisano Metodologijom. Pripremljen je na osnovu aktuelne regulatorne računovodstvene prakse Agencije. Vođenje evidencija na propisanim računima ima za cilj obezbjeđenje uporedivosti izvještaja tokom više uzastopnih perioda i njihovo poređenje sa utvrđenim veličinama za odnosne periode.

Regulatornim kontnim planom Agencija otvara mogućnost i za efikasnije vršenje nadzora nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, koja obaveza proizilazi iz Zakona o energetici, kojim je propisano da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetskih subjekata u odnosu na stvarne troškove i prihode subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija utvrđuje ili odobrava metodologije, kao i da praćenjem i analizom rada i poslovanja vrši kontrolu ispravnosti i tačnosti u finansijskom poslovanju u odnosu na iskazivanje troškova poslovanja koji mogu da utiču na formiranje cijena korišćenja prenosnih ili distributivnih sistema.

2.2.1.5. Kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga i neprekidnost napajanja

Zakon o energetici je propisao obavezu Agencije da donese pravila kojima bi se bliže propisao minimum kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom. U skladu sa ovim zakonom, utvrđivanje minimuma kvaliteta treba da se zasniva na kriterijumima kvaliteta usluge, neprekidnosti napajanja, kvaliteta napona električne energije i finansijskoj kompenzaciji koju su subjekti dužni da plate zbog neispunjavanja propisanog minimuma kvaliteta snabdijevanja. Takođe, propisano je da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetskih subjekata u odnosu na kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom, dok je obaveza energetskih subjekata da vode evidenciju i uspostave sistem za dostavljanje podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije.

U skladu sa datim ovlaštenjima, Agencija je u julu 2017. godine donijela Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, u kojima su definisani pokazatelji kvaliteta i način na koji operator prenosnog sistema, operator distributivnog sistema i snabdjevači, evidentiraju i obrađuju podatke od značaja za praćenje minimuma kvaliteta, način dostavljanja tih podataka Agenciji, kao i iznosi finansijskih kompenzacija koje su energetske subjekti dužni da plate u slučaju neispunjavanja propisanog minimuma kvaliteta.

Osnovni cilj donošenja ovog akta je podsticanje energetskih subjekata na dostizanje i održavanje propisanih opštih i pojedinačnih pokazatelja minimuma kvaliteta. U tom pravcu će se odvijati i aktivnost Agencije tokom 2018. godine, kroz organizovanje kontrole energetskih subjekata i kroz analizu dokumentacije koju su subjekti dužni da dostavljaju na mjesečnom i godišnjem nivou. Rezultati analize kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom energetskih subjekata predstavljaju integralni dio izvještaja o stanju energetskog sektora Crne Gore za 2018. godinu.

2.2.1.6. Pružanje dodatnih usluga i usluga održavanja ODS po odobrenim cijenama

Operator distributivnog sistema, na osnovu člana 116 Zakona o energetici, ima obavezu utvrđivanja cijena za pružanje dodatnih usluga održavanja priključaka, koje nijesu sadržane u cijeni za korišćenje distributivnog sistema i cijena za pružanje dodatnih usluga održavanja priključaka koji su u svojini kupaca. Pravilima za funkcionisanje distributivnog sistema su definisane dodatne, odnosno nestandardne usluge.

Podrazumijevajući da će predmetne cijene biti odobrene do kraja 2017. godine, za 2018. godinu planirane su aktivnosti kontrole primjene istih. Ako se kontrolom utvrde odstupanja ili nepravilnosti koje su prouzrokovale ili mogu prouzrokovati finansijske posljedice za krajnje kupce, Agencija će utvrditi rok za njihovo otklanjanje i obavjestiti organ nadležan za zaštitu potrošača. Pregled rezultata kontrole i preduzetih mjera biće sastavni dio izvještaja o stanju energetskog sektora za 2018. godinu.

2.2.1.7. Odlučivanje po žalbama

Zakonom o energetici je utvrđeno da Agencija, kao drugostepeni organ, odlučuje po žalbama i to:

- na akt operatora tržišta o prijemu učesnika na tržište električne energije,
- na akt operatora tržišta o dodjeli statusa nosioca balansne odgovornosti učesniku na tržištu,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenja objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o ispunjenosti uslova iz saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- krajnjih kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije u slučaju kada kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju,

- na odluke snabdjevača o opravdanosti prigovora po osnovu neispunjenja minimuma kvaliteta i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji koju je snabdjevač dužan da plati kupcu po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta snabdijevanja od strane operatora sistema ili snabdjevača, i
- na postupak promjene snabdjevača.

Plan rada u dijelu postupanja Agencije po žalbama u 2018. godini, baziran je na broju i vrstama žalbi podnijetih u prvih osam mjeseci. 2017. godine, koje se odnose na postupanje snabdjevača zbog obustave isporuke električne energije, kao i na postupanje operatora distributivnog sistema električne energije u vezi sa priključenjem budućih kupaca na distributivni sistem. Žalbe u vezi sa priključenjem izjavljene u 2017. godini su se odnosile na akt operatora distributivnog sistema električne energije o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem električne energije, na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem i na akt operatora distributivnog sistema o ispunjenosti uslova iz saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem. Na osnovu navedenog, za očekivati je da će najveći broj žalbi i u 2018. godini biti podniet iz istih razloga.

Bitno je naglasiti da se od 01.07.2017. godine primjenjuje Zakon o upravnom postupku ("Službeni list CG", br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), kojim su izvršene značajne izmjene u odnosu na dosadašnji rad drugostepenog organa, uvođenjem obaveznog održavanja usmene rasprave, dopune postupaka i meritornog rješavanja zahtjeva stranaka, čime se povećavaju aktivnosti Agencije kao drugostepenog organa.

U 2017. godini rješavan je znatan broj žalbi, koje su se odnosile na obračun električne energije u slučajevima neovlašćene potrošnje, urađen u skladu sa Zakonom o energetici iz 2010. godine, pa se jedan dio aktivnosti u 2018. godini može odnositi na postupke koji nijesu pravosnažno okončani.

2.2.1.8. Sporovi iz ugovornih odnosa

Članom 57 Zakona o energetici, Agenciji je dato ovlašćenje da u arbitražnom postupku, rješava sporove između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga koji proizilaze iz njihovih ugovornih odnosa, ako joj ugovorne strane povjere rješavanje spora. Postupak rješavanja sporova putem arbitraže definisan je Pravilima o arbitraži, koja su donijeta u 2017. godini. Odluke Agencije donijete u arbitražnom postupku imaju prema strankama snagu pravosnažne odluke.

2.2.1.9. Pružanje pomoćnih usluga

Pomoćne usluge su usluge koje korisnici prenosnog sistema, prevashodno proizvođači električne energije, pružaju operatoru prenosnog sistema u cilju obezbjeđivanja sigurnog i stabilnog (uravnoteženog) rada elektroenergetskog sistema.

Zakonom o energetici je propisana obaveza proizvođačima električne energije da na zahtjev operatora prenosnog sistema pružaju pomoćne usluge. Na osnovu Metodologije za utvrđivanje cijena rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja donesena je odluka kojom su cijene pomoćnih usluga utvrđene za period 2017- 2019. godina.

Kontrola pružanja pomoćnih usluga vrši se kroz analizu mjesečno dostavljenih podataka o realizovanim pomoćnim uslugama - ostvarenja energetske i finansijske veličine kroz

angažovanje sekundarne i tercijarne regulacije, koje dostavlja operator prenosnog sistema, kao i neposrednom kontrolom subjekata. U strukturi troškova operatora prenosnog sistema, trošak pružanja pomoćnih usluga je trošak na koji subjekat ne može da utiče, a rezultati analize ostvarenja tih troškova u odnosu na utvrđene, uzimaju se u obzir pri utvrđivanju korekcija za godinu u kojoj su ta odstupanja nastala.

2.2.1.10. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije

U oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, Agencija ima sljedeće nadležnosti:

- vrši godišnju analizu i objavljuje podatke o udjelu obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije,
- izdaje garancije porijekla proizvođačima električne energije,
- vodi registar izdatih garancija porijekla,
- odobrava i mijenja privremeni status povlašćenog proizvođača,
- odobrava, mijenja i oduzima status povlašćenog proizvođača,
- vodi registar povlašćenih proizvođača,
- izvještava Ministarstvo, operatora tržišta, operatora distributivnog i operatora prenosnog sistema električne energije o izdatim rješenjima o sticanju statusa povlašćenog proizvođača, i
- prati i analizira rad i poslovanje energetske subjekata u odnosu na izvršavanje podsticajnih mjera u oblasti obnovljivih izvora energije, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme.

Na osnovu godišnjih izvještaja dostavljenih od strane povlašćenih proizvođača, Agencija vrši godišnju analizu udjela obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije i istu objavljuje na internet stranici Agencije. Podaci koje subjekti treba da dostave propisani su Odlukom o sadržaju godišnjeg izvještaja o ostvarenju plana proizvodnje električne energije za povlašćenog proizvođača za prethodnu godinu ("Službeni list CG", broj 74/16).

Do septembra 2017. godine, a u skladu sa Uredbom o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije, četiri energetska subjekta su stekli status povlašćenog proizvođača za ukupno 10 proizvodnih objekata, dok je 14 energetske subjekata steklo privremeni status povlašćenog proizvođača za ukupno 23 proizvodna objekta (19 hidroelektrana, tri solarne i jedna vjetroelektrana). Za očekivati je da će u narednoj godini dio energetske subjekata kojima je dodijeljen privremeni status povlašćenih proizvođača inicirati proceduru za sticanje statusa povlašćenog proizvođača čime bi stekli pravo na garancije porijekla. Mogući rast broja energetske subjekata koji imaju status povlašćenog proizvođača prouzrokuje i povećanje obima posla za koji je nadležna Agencija u ovoj oblasti.

Pregled tehničke dokumentacije i neposredni uvid u rad proizvodnog energetske objekta su članom 99 Zakona o energetici prepoznati kao korak koji prethodi izdavanju garancije porijekla i koji sprovodi Agencija. Isti član Zakona predviđa sprovođenje pregleda tehničke dokumentacije i neposrednog uvida u rad proizvodnog energetske objekta prilikom prvog podnošenja zahtjeva za izdavanje garancija porijekla, ali i nakon toga najmanje jednom u dvije godine. Tako će Agencija u toku 2018. godine pored

sprovedenja navedene procedure po moguće podnešenim prvim zahtjevima, sprovesti ponovni pregled tehničke dokumentacije i neposredni uvid u rad dvije male hidroelektrane, „Šekular“ i „Jara“, koje su stekle status povlašćenog proizvođača u 2016 godini.

Izdavanje, prenošenje i povlačenje garancija porijekla, Agencija sprovodi u skladu sa Uredbom o načinu izdavanja, prenošenja i povlačenja garancija porijekla energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije. S tim u vezi, Agencija vodi i uredno ažurira registar o garancijama porijekla i registar povlašćenih proizvođača, koji su objavljeni na internet stranici Agencije. O izdatim rješenjima o sticanju statusa povlašćenog proizvođača, Agencija izvještava Ministarstvo ekonomije, operatora tržišta, operatora distributivnog i operatora prenosnog sistema električne energije.

Zakonska obaveza nadzora nad energetske subjektima u oblasti obnovljivih izvora energije ogleda se u praćenju i analizi rada i poslovanja energetskih subjekata u odnosu na izvršavanje podsticajnih mjera, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme. Rezultati sprovedene analize biće sastavni dio Izvještaja o stanju energetskog sektora Crne Gore za 2018. godinu.

2.2.1.11. Realizacija investicionih planova operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema

Kontrola se vrši kroz analizu izvještajnih obrazaca koje energetske subjekti dostavljaju kvartalno i godišnje, a koji se odnose na stepen realizacije odobrenih investicionih planova operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema, kao i neposrednim kontrolama kod subjekata, prilikom kojih se utvrđuju razlozi koji su doveli do odstupanja ostvarenih od odobrenih investicija.

Zakonom o energetici je propisano da operator distributivnog sistema do 1. januara 2019. godine najmanje 85% potrošača električne energije opremi sredstvima savremenog sistema mjerenja, a da do 1. januara 2022. godine uspostavi napredni sistem za mjerenje električne energije (pametna brojila) uz sprovođenje ekonomske procjene svih dugoročnih troškova i benefita za tržište i kupce.

Agencija je kroz odobravanje investicionih planova, odobrila investicije za ugradnju novih brojila u više faza. U okviru prve faze odobrena je ugradnja 175.000 novih brojila, a u okviru druge faze odobrena je ugradnja 80.000 novih brojila. Trenutno se implementira treća faza koja je odobrena za period 2017-2019. godina i kojom je predviđena nabavka oko 60.000 brojila.

Realizacija ovog veoma važnog projekta biće predmet kontrole tokom 2018. godine i to sa aspekta njegovog uticaja na smanjenje gubitaka električne energije, povećanja tačnosti mjerenja i suzbijanja neovlašćene potrošnje.

Investicionim planom operatora prenosnog sistema predviđena je i izgradnja infrastrukture koja je proglašena projektom od interesa za Energetsku zajednicu. Konkretno, riječ je o izgradnji elektroprenosne infrastrukture od Lastve, preko Pljevalja do granice sa Srbijom. Ista pripada transbalkanskom elektroenergetskom koridoru na kom je planirana i izgradnja elektroprenosne infrastrukture na teritoriji Rumunije, Srbije i Bosne i Hercegovine, dok će se na jugu povezati sa elektroprenosnom infrastrukturom proglašenom od zajedničkog interesa na nivou Evropske unije (podmorski kabal Italija –

Crna Gora). Ovo je ujedno i prvi među projektima od interesa za Energetsku zajednicu čija je realizacija podržana investicionim grantom od Evropske unije kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir.

Agencija će tokom 2018. godine kroz kontrolu operatora prenosnog sistema koja se odnosi na stepen realizacije investicionog plana, pratiti i stepen realizacije ovog projekta.

2.2.1.12. Stvaranje pretpostavki za dalji razvoj tržišta električne energije

Jedan od osnovnih ciljeva energetskog razvoja definisan Zakonom o energetici je i razvoj tržišta energije i njegovo povezivanje sa regionalnim i unutrašnjim tržištem Evropske unije ali i obezbjeđivanje konkurencije na tržištu energije na načelima nepristrasnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti. Agencija svojim radom doprinosi promovisanju i razvoju konkurentnog tržišta kako u Crnoj Gori, tako i regionalnih tržišta koja adekvatno funkcionišu u okviru Zajednice.

U prethodnom periodu napravljeni su značajni koraci u pogledu stvaranja uslova za razvoj konkurencije i konstituisanja tržišta električne energije: izvršeno je razdvajanje mrežnih regulisanih djelatnosti (prenos i distribucija električne energije) od tržišnih djelatnosti (proizvodnja i snabdijevanje), osnovana je crnogorska berza električne energije.

Jedan od preduslova za dostizanje navedenog cilja je i primjena transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos električne energije, zasnovanih na tržišnim principima. Kako od novembra 2014. godine, dio aukcija za dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta, u ime operatora prenosnog sistema, CGES, organizuje regionalna kancelarija za koordinisane aukcije (Coordinated Auction Office for South East Europe - SEE CAO), Agencija je u skladu sa odredbama Zakona o energetici, odobrila dva seta pravila za dodjelu prenosnih kapaciteta koja su se primjenjivala i tokom 2017. godine.

Naime, dodjela prekograničnih kapaciteta na osnovu Harmonizovanih pravila za dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta, donešenih od strane SEE CAO, odobrenih od strane Agencije i usaglašenih na regionalnom nivou, vrši se na svim zajedničkim granicama država čiji su operatori prenosnog sistema osnivači SEE CAO. Na ostalim granicama dodjela prekograničnih kapaciteta vrši se na osnovu Pravila za dodjelu raspoloživih prenosnih kapaciteta na interkonektivnim vezama kontrolne oblasti Crna Gora sa susjednim kontrolnim oblastima, donešenih od strane CGES-a, a odobrenih od strane Agencije. Primjena navedenih pravila, kao i analiza prihoda ostvarenih po tom osnovu biće predmet kontrole od strane Agencije u 2018. godini. Ostvareni prihod, kao rezultat organizovanja aukcija, će se uzeti u obzir prilikom utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda operatora prenosnog sistema.

Dodatno, Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa utvrđuje uslove transparentnosti tržišta električne energije. Nadležno Ministarstvo je tokom 2017. sprovodilo aktivnosti na izradi propisa u cilju utvrđivanja bližih podataka koje obezbjeđuje operator prenosnog sistema i načina dostavljanja i objavljivanja podataka od značaja za tržište električne energije.

Agencija će po utvrđivanju propisa sprovoditi obavezu vršenja kontrole načina objavljivanja podataka, dok će rezultati kontrola biti sastavni dio Izvještaja o stanju energetskeg sektora Crne Gore za 2018. godinu.

Djelujući na ispunjavanju navedenih preduslova za razvoj tržišta električne energije, polovinom juna 2017. godine osnovana je crnogorska berza električne energije, Berza električne energije DOO Podgorica. Aktivnosti Agencije koje se odnose na praćenje stepena i efektivnosti otvaranja tržišta i konkurencije na veleprodajnom nivou, od 2018. godine će obuhvatati i berzu električne energije.

Značaj otvaranja i zaživljavanja veleprodajnog tržišta električne energije su prepoznati i programom tzv. „mekih mjera“ u oblasti energetike, utvrđenih na Samitu zemalja Zapadnog Balkana, održanom u Beču tokom 2015. godine, kasnije potvrđenih u Parizu, 2016. i u Trstu, 2017. godine. „Meke mjere“ imaju nacionalnu i regionalnu dimenziju. Cilj nacionalnih mjera je konstituisanje nacionalnih organizovanih tržišta (berze) i uklanjanje barijera za njihovo povezivanje i stvaranje regionalnog tržišta električne energije, dok je cilj regionalnih mjera jačanje regionalnih institucija i regionalne saradnje, odnosno omogućavanje daljeg povezivanja i integracije sa budućim jedinstvenim slobodnim evropskim energetskeg tržištem, što bi dovelo do veće prekogranične trgovine, pravednijih cijena i kvalitetnijih usluga. Na navedenom samitu, šest zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Makedonija i Srbija) se obavezalo da će uspostaviti regionalno tržište električne energije kroz:

- „market coupling“, odnosno povezivanje tržišta električne energije;
- razvoj regionalnog balansnog tržišta od strane operatora prenosnih sistema, i
- sporazum svih operatora sistema u regionu o uspostavljanju zajedničkog metoda za izračunavanje raspoloživog prekograničnog kapaciteta, koji je neophodan za nesmetano i efikasno odvijanje prekogranične razmjene energije.

Realizacija „mekih mjera“ odvija se kroz rad više mješovitih radnih tijela u kojima Agencija ima svoje predstavnike.

Za povezivanje tržišta električne energije i njegovo efikasno funkcionisanje, kao i za optimalno upravljanje, koordinisani rad i napredan tehnički razvoj elektroprenosnog sistema, neophodna je saradnja između operatora tržišta, operatora elektroprenosnih sistema i regulatornih agencija. Kako Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. jula 2015. godine o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima, definiše okvire ove saradnje, a u cilju rane implementacije iste, Agencija je tokom 2017. godine započela pripremne aktivnosti na regionalnom projektu zajedno sa nacionalnim regulatornim agencijama Albanije, Italije i Srbije. Uz pretpostavku da će se projekat i aktivnosti ostalih energetskeg subjekata realizovati planiranom dinamikom, Agencija će u 2018. godini sprovesti aktivnosti na obradi predloga modela povezivanja tržišta, uključujući odgovarajuće ugovore, ali i uslova, odnosno metodologija, za definisanje pravnog okvira koji se tiče povezivanja tržišta.

Paralelno, uz rad na povezivanju tržišta električne energije, Agencija će u 2018. godini intenzivirati i aktivnosti koje se odnose na cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta električne energije. Da bi konkurentno tržište funkcionisalo ispravno, potrebno je definisati odgovarajući pravni okvir koji obezbjeđuje cjelovitost tržišta. Okvir koji otkriva, ukoliko je moguće sprječava i sankcioniše zloupotrebe tržišta, sa ciljem da se potrošači i drugi učesnici na veleprodajnom tržištu mogu pouzdati u cjelovitost tržišta i da cijene

utvrđene na istom odražavaju pošteno i konkurentsko međudjelovanje ponude i potražnje.

Tako je na nivou EU pravni okvir bliže definisan Uredbom EU broj 1227/2011 Evropskog Parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (u daljem tekstu: REMIT) i Implementacionom Uredbom Komisije (EU) br. 1348/2014 o implementaciji iste u nacionalnom zakonodavstvu.. Agencija je pripremne aktivnosti koje se odnose na transponovanje istih započela kroz rad u radnim tijelima Energetske zajednice. Očekuje se da će proces transponovanja biti okončan u 2018. godini, te da će se u toku iste pristupiti implementaciji konkretnih mjera koje se odnose na cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta.

2.2.1.13. Snabdijevanje na tržištu električne energije

Snabdijevanje električnom energijom, u najkraćem, predstavlja prodaju energije krajnjim kupcima. Po svojoj suštini, to je konkurentska djelatnost koja se odvija na maloprodajnom tržištu čiji su učesnici snabdjevači i krajnji kupci - potrošači električne energije. U tržišnim uslovima, krajnjim kupcima je omogućeno da, u skladu sa ponuđenim cijenama i uslovima, sami biraju svog snabdjevača i sa njim zaključuju ugovor o snabdijevanju.

Za uredno i uspješno funkcionisanje maloprodajnog tržišta, kako u pogledu zadovoljavanja potreba učesnika (energetski i finansijski obračun) tako i u pogledu ispunjavanja obaveza prema zahtjevima elektroenergetskog sistema (balansiranje i poravnanja odstupanja od „voznih redova“), neophodno je obezbijediti razmjenu velikog broja podataka i informacija, za šta je u prvom redu odgovoran operator distributivnog sistema (CEDIS), ali u čemu učestvuju i operator prenosnog sistema (CGES) i operator tržišta (COTEE).

Tržište električne energije u Crnoj Gori je formalno otvoreno od 1. januara 2009. godine za sve kupce osim za domaćinstva, dok je maloprodajno tržište otvoreno od 1. januara 2015. godine za sve kupce, uključujući i domaćinstva, koja su stekla pravo da biraju svog snabdjevača električnom energijom, po cijenama i uslovima u skladu sa ugovorom o snabdijevanju.

Ipak, dijelom zbog nedovoljne konkurencije u snabdijevanju, a dijelom zbog nedovoljne tehničke i normativne opremljenosti operatora distributivnog sistema, kao i inertnosti kupaca, maloprodajno tržište još nije zaživjelo u pravom smislu, već se snabdijevanje svih kupaca priključenih na distributivni sistem odvija posredstvom snabdjevača koji je do stupanja na snagu Zakona o energetici imao status javnog snabdjevača (EPCG). Cijene energije utvrđuje sam snabdjevač, u skladu sa kretanjem cijena na (veleprodajnom) tržištu, uz ograničenja njihovog rasta u 2017, 2018 i 2019. godini utvrđenim u članu 249 Zakona, koja su prevashodno usmjerena na zaštitu domaćinstava i malih kupaca. U vezi sa tim, Agencija će tokom navedenog perioda vršiti kontrolu poštovanja ograničenja od strane snabdjevača. Ukoliko cijene za krajnje kupce neopravdano prelaze propisano ograničenje Agencija će u cilju zaštite kupaca pokrenuti postupak pred organom nadležnim za zaštitu konkurencije.

Osim navedenog, Agencija ima kontrolnu funkciju u sljedećim slučajevima:

- ako snabdjevač u slučaju poremećaja na tržištu električne energije izvrši promjenu cijena električne energije za kupce van utvrđenih ograničenja ili izvrši promjenu

cijena po različitim stopama za različite kategorije kupaca, Agencija vrši odobranje procjene promjene prihoda od svake kategorije kupaca koju je snabdjevač dužan da izradi, i

- ako u periodu do pojave likvidnog tržišta snabdjevač ostvari profit po stopi većoj od prosječne stope povrata koja je iskazana u bilansima operatora prenosa i operatora distribucije, Agencija je dužna da u navedenim okolnostima naloži snabdjevaču da za kupce utvrdi cijene kojima se u narednoj godini obezbeđuje ostvarivanje profita, najviše po prosječnoj stopi povrata za regulisane djelatnosti.

Da bi maloprodajno tržište što prije realno zaživjelo, što predstavlja opšti interes, neophodno je da u narednom periodu svi aktivni sudionici (Agencija, CEDIS, CGES, COTEE, postojeći i potencijalni snabdjevači) sa punom odgovornošću pristupe izvršavanju svojih obaveza.

U skladu sa prethodnim, u narednoj godini Agencija je dužna da:

- prati rad postojećih i izdaje licence novim snabdjevačima,
- vrši kontinuiranu kontrolu rada svih operatora, posebno Operatora distributivnog sistema, u pogledu njegovog tehničkog opremanja i stručnog osposobljavanja za obavljanje veoma složenih zadataka u vezi sa maloprodajnim tržištem, i
- dalje promoviše tržište i na odgovarajući način ukazuje kupcima na koristi od pristupanja tržišnom načinu snabdjevanja.

Tokom 2018. godine Agencija će vršiti kontrolu rada snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca, koji se određuje odlukom o izboru snabdjevača koju po sprovedenom postupku javnog nadmetanja donosi Vlada Crne Gore. Pored ranjivih kupaca i kupaca koji bez svoje krivice ostanu bez snabdjevača, ovaj snabdjevač je dužan da snabdijeva i kupce iz kategorija domaćinstva i mali kupci, koji izaberu taj način snabdjevanja. Zakonom je propisan način i cijene po kojima će postojeći snabdjevač posljednjeg izbora snabdijevati domaćinstva i male kupce do izbora snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca po postupku propisanom Zakonom. Agencija je tokom 2016. godine donijela Pravila za funkcionisanje snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca i Metodologiju za utvrđivanje cijena koje primjenjuje snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca i dužna je da vrši kontrolu usklađenosti cijena koje primjenjuje snabdjevač sa cijenama propisanim navedenom metodologijom.

2.2.2. Nadzor nad vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti

Agencija će u skladu sa dinamikom utvrđenom Zakonom o komunalnim djelatnostima i podzakonskim aktima za sprovođenje ovog zakona, pratiti i analizirati rad i poslovanje vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti:

- u postupku izdavanja, mijenjanja i oduzimanja licenci vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti;
- u odnosu na poštovanje uslova utvrđenih izdatim licencama, i
- vršenjem međusobnog poređenja poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti na bazi propisanih indikatora (benčmarking).

U okviru tekućih aktivnosti, Agencija će u narednom periodu, u zavisnosti od donošenja podzakonskih akata naročito da:

- daje saglasnost na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti;
- izdaje, mijenja ili oduzima licence vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti;
- dostavlja Ministarstvu održivog razvoja i turizma rješenja o izdatim, odnosno oduzetim licencama za potrebe registra vršilaca komunalnih djelatnosti, koji vodi navedeno ministarstvo, i
- dostavlja podatke Ministarstvu održivog razvoja i turizma potrebne za sprovođenje kontrole regulisanih komunalnih djelatnosti.

2.2.3. Izrada godišnjih izvještaja i planova

U skladu sa Zakonom, Agencija je dužna da na godišnjem nivou, priprema dokumenta koja se dostavljaju Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje, i odnose se na:

- predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu (drugi kvartal 2018. godine),
- izvještaj o stanju energetskog sektora (početak trećeg kvartala 2018. godine), i
- predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu (kraj trećeg kvartala 2018. godine).

Vezano za izvještaj o stanju energetskog sektora, Zakonom o energetici je znatno proširen obavezni sadržaj ovog izvještaja tako da će se u njemu svake druge godine uključivati i informacije o mjerama preduzetim u prethodne dvije godine u odnosu na izvršavanje obaveza u pružanju javnih usluga, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu životne sredine i mogućih efekata tih mjera na konkurenciju na domaćem i međunarodnom energetskom tržištu, kao i obavezu dostavljanja izvještaja organima Energetske zajednice.

Pored navedenih, obaveza Agencije je i izrada izvještaja i planova u skladu sa drugim zakonima, a odnose se na:

- Izvještaj o javnim nabavkama (prvi kvartal 2018. godine),
- Plan javnih nabavki za narednu godinu (prvi kvartal 2018. godine), i
- pripremu godišnjeg izvještaja o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti koji se dostavlja Skupštini Crne Gore do 31. jula tekuće za prethodnu godinu (početak trećeg kvartala 2018. godine).

2.2.4. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama

Značajan obim aktivnosti Agencije odnosi se na postupanje u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", br. 44/12 i 30/17). Na osnovu dosadašnjeg iskustva, realno je očekivati da će i u 2018. godini biti zahtjeva za slobodan pristup informacijama, što iziskuje veće angažovanje zaposlenih na obradi tih zahtjeva, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

3. ORGANIZACIONO, KADROVSKO I INSTITUCIONALNO JAČANJE AGENCIJE

U skladu sa Zakonom o energetici i Statutom, organi Agencije su Odbor kao organ upravljanja i izvršni direktor kao organ rukovođenja. Agencija ima i zamjenika izvršnog direktora. Odbor Agencije čine predsjednik i dva člana, koji funkciju vrše profesionalno.

Organizacione jedinice u Agenciji su službe. Izvan službi obavljaju se poslovi savjetnika Odbora i sekretara Odbora Agencije.

Proširenje poslova Agencije utvrđeno Zakonom o energetici, potreba da se započne rad na regulaciji sektora gasa, kao i utvrđivanje nadležnosti regulacije regulisanih komunalnih djelatnosti u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima, zahtijevale su donošenje novog Statuta Agencije. Novi statut je objavljen u Službenom listu Crne Gore, broj 36/17 od 08.06.2017. godine, a u skladu sa njim izvršena izmjena unutrašnje organizacije Agencije. Tako, pored postojećih stručnih službi za pravne, energetske-tehničke i ekonomske poslove regulacije, formirane su i dvije nove službe i to služba za gas, naftu i licence i služba za regulisane komunalne djelatnosti. S obzirom da kadrovska popunjenost navedenih službi nije do kraja sprovedena, to je neophodno upošljavanje novih kadrova kao i odgovarajuća preraspodjela postojećih kadrovskih kapaciteta. Proizilazi, da je uslov za operativan i kvalitetan rad Agencije upošljavanje novih zaposlenih sa visokom stručnom spremom.

Trenutno, ukupan broj zaposlenih u Agenciji je 33, i to predsjednik i dva člana Odbora, koji su profesionalno angažovani, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora, i 28 zaposlenih. Od navedenog broja, 24 lica je zaposleno na neodređeno vrijeme, dok je četvoro zaposleno na određeno vrijeme. Pored navedenog, u Agenciji su i dva lica na stručnom osposobljavanju, angažovana kroz Program za stručno osposobljavanje sa stečenim visokim obrazovanjem za 2017. godinu, sa kojima je Agencija zaključila ugovore na period od devet mjeseci.

Plan je da se u 2018. godini, uposle tri lica sa visokom stručnom spremom, odgovarajuće struke, od kojih je jedno predviđeno za obavljanje poslova u sektoru gasa.

Za upošljavanje druga dva lica, Agencija je imala u vidu Implementacionu Regulativu Komisije EU, broj 1348/2014, o izvještavanju i primjeni člana 8 st. 2 i 6 Regulative EU broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o integritetu i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, kojom se daje preporuka regulatoru da u cilju implementacije navedene regulative zaposli jedno do dva lica.

U cilju kvalitetnog obavljanja poslova, Agencija će nastaviti sa stručnim usavršavanjem zaposlenih, kroz učešće u radnim grupama, seminarima, radionicama i drugim organizovanim oblicima obuke, kao i angažovanjem konsultanata i sprovođenjem trening projekata od strane domaćih i stranih institucija i organizacija.

4. SARADNJA AGENCIJE SA DRŽAVNIM ORGANIMA, REGULATORNIM TIJELIMA IZ OKRUŽENJA I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA ČIJI JE ČLAN ILI SA KOJIMA IMA ZAJEDNIČKE PRAVCE AKTIVNOSTI

U izvršavanju nadležnosti utvrđenih Zakonom o energetici i Zakonom o komunalnim djelatnostima, Agencija ostvaruje saradnju sa državnim organima u Crnoj Gori, regulatorima iz okruženja, kao i međunarodnim organizacijama iz oblasti regulacije energetike i vodosnabdijevanja.

4.1. Saradnja sa nadležnim organima u Crnoj Gori

Agencija je kroz okvir svog rada i poslova najviše upućena na saradnju sa dva ministarstva, Ministarstvom ekonomije i Ministarstvom održivog razvoja i turizma, u okviru čijih resora su djelatnosti koje reguliše Agencija.

Saradnja sa Ministarstvom ekonomije odvija se u kontinuitetu. Zajednički djelokrug rada se odnosi na ispunjavanje obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj Uniji, Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, učešću u radu Stalnog unaprijeđenog dijaloga i ostalim oblicima rada u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji, te usklađivanju podzakonskih akata sa zakonom.

Sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma saradnja je intenzivna nakon donošenja Zakona o komunalnim djelatnostima i naročito se ogleda kroz obezbjeđivanje konsultantske pomoći za donošenje podzakonskih akata datih u nadležnost Agenciji. Pored navedenog ministarstva, Agencija saraduje i sa Ministarstvom vanjskih poslova i Ministarstvom evropskih poslova.

Od ostalih državnih organa u Crnoj Gori, Agencija saraduje sa Upravom za inspekcijske poslove i područnim organima za prekršaje, u situacijama u kojima je neophodno uključivanje iz domena njihove nadležnosti, a na koje Agencija nailazi obavljajući poslove kontrole licenciranih energetske subjekata.

Saradnja sa Agencijom za zaštitu konkurencije biće intenzivirana posebno nakon transponovanja Uredbe 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije tim prije što se navedenom uredbom uvodi jedinstveni okvir nadzora veleprodajnih tržišta električne energije i prirodnog gasa, čime se pojačava funkcija nadzora ovog dijela tržišta radi sprječavanje zloupotreba tržišta.

Na kraju važno je pomenuti da Agencija, kroz svoj rad posvećen zaštiti potrošača, saraduje sa udruženjima za zaštitu potrošača na način što ih blagovremeno informiše o izradi podzakonskih akata koja definišu prava i obaveze potrošača i omogućava učešće u izradi istih, kao i u rješavanju eventualnih pitanja iz ove oblasti.

4.2. Međunarodna saradnja

Saradnja sa inostranim organizacijama, regulatorima iz zemalja članica Energetske zajednice i Evropske unije, ima za cilj ne samo praćenje aktuelnih dešavanja, razmjenu iskustava i edukaciju kadra, već i zajedničko učešće u projektima sa regulatorima iz okruženja, pa se i u posmatranom periodu nastavljaju sve započete aktivnosti.

Agencija je članica ili posmatrač najrelevantnijih međunarodnih organizacija koje se bave regulacijom energetike i vodosnabdijevanja, i to: Mediteranskog udruženja regulatora za električnu energiju i gas (MEDREG), Savjeta Evropskih energetskih regulatora (CEER), Agencije za kooperaciju energetskih regulatora (ACER), Asocijacije akreditacionih tijela (AIB) i Evropskih regulatora za vodu (WAREG). Uključivanje Agencije u rad ostalih međunarodnih organizacija, za koje procijeni da će doprinijeti edukaciji kadra i jačanju veza sa regulatorima u Evropi i regionu, je cilj i u budućem periodu.

Najveća pažnja Agencije je usmjerena na praćenje rada Energetske zajednice, kao krovne međunarodne organizacije za oblast energetike za dio jugoistočne Evrope. Obaveza učestvovanja u radu ove organizacije proističe iz činjenice da je ratifikovan Sporazum između Evropske zajednice i Republike Crne Gore o formiranju Energetske zajednice, iz kojeg slijede značajne obaveze ne samo za Agenciju već i za sve institucije koje se u svom djelokrugu rada bave energetikom.

Agencija aktivno učestvuje u radu Regulatornog odbora Energetske zajednice kojim, već drugi mandat, predsjedava Predsjednik Odbora Agencije, te u radu stalnih specijalizovanih radnih grupa koje se bave pitanjima električne energije, gasa i zaštite potrošača.

Osim rada u stalnim radnim grupama, Agencija je obavezna da učestvuje i u projektima koje realizuje Energetska zajednica, a koji proizilaze iz obaveza utvrđenih Trećim energetskim paketom. Konkretno, Agencija ima ulogu u postupku odobravanja projekata od zajedničkog interesa koji se realizuju na dvogodišnjem nivou. Osim obaveza koje nameće paket energetskih propisa, Agencija učestvuje i u ostalim projektima koje sprovodi Energetska zajednica, kao što je trenutno aktuelna regionalna inicijativa za integraciju tržišta električne energije (WB6).

U budućem periodu Agencija će naročito posvetiti pažnju intenzivnom uključivanju u praćenje rada radnih grupa Agencije za kooperaciju energetskih regulatora, gdje je dobila status posmatrača u julu 2017. godine kao prva (i za sad jedina) od svih regulatora u okviru Energetske zajednice, jer je ispunila sve propisane uslove.

Pored učestvovanja u međunarodnim organizacijama koje pokrivaju oblast energetike, Agencija je, iako tek od skora obavezana zakonom da se bavi regulacijom javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, u martu 2017. godine postala članica Evropskih regulatora za vodu. Praćenje rada ove organizacije i aktivno učešće u radnim grupama je prioritet Agencije kako bi obezbijedila neophodna znanja, prikupila iskustva evropskih regulatora i na taj način jačala kapacitet kadra koji je zadužen za poslove iz ove oblasti. Pored navedenog, cilj i obaveza Agencije je da u posmatranom periodu obezbijedi ekspertsku pomoć koja je potrebna za usvajanje znanja i prakse i stvaranje regulatornog okvira za segment regulacije javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama.

5. REALIZACIJA PLANA RADA

Za realizaciju planiranih aktivnosti, Izvršni direktor Agencije će pripremiti operative planove rada za svaki kvartal 2018. godine kojima će biti određene konkretne obaveze, izvršioци i rokovi za izvršavanje tih obaveza.

Broj: 17/2770-4

Podgorica, 22. septembar 2017. godine

Predsjednik Odbora,

Branislav Prelević, s.r.

O D L U K U
O USVAJANJU FINANSIJSKOG PLANA SA PLANOM
RADA REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA
2018. GODINU

Usvaja se Finansijski plan sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku za 2018. godinu.

Broj: 00-72/17-41/3

EPA 261 XXVI

Podgorica, 26. decembar 2017. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva
Predsjednik,
Ivan Brajović, s.r.